

Obrazová kniha

Obrazová kniha (angl. picture book, fr. livre d'images, něm. Bilderbuch, Bilderfolge, Bildtafelwerk) publikace ve které dominuje obraz nad textem.

Orbis sensualium pictus (Svět v obrazech)

Jan Amos Komenský (1592–1670)

učebnice vydaná roku 1658 v Norimberku

Ilustrovaná kniha obraz je v obecné rovině více podřízen textu. Jasnou dělící hranici nelze stanovit.

Alternativa k masové kultuře

Generace narozené do **digitálního světa** se často seznamují s ilustrací nikoli pomocí knih, ale prostřednictvím televizní animace, animovaných filmů či prostřednictvím počítačových her.

Masová konzumní kultura produkuje často kolekci kýčovitých, pestrobarevných, poskakujících příšerností, přehnaně moralizujících. Dochází k opakování hodnotových klišé a je diskutabilní, jak může klišé rozvíjet.

Esteticky i jazykově kvalitní **obrazové knihy**, které navíc k tématům přistupují originálně a klišé se vyhýbají představují jistou **alternativu**.

Prostředek k poznávání

Obrazové knihy jsou prostředkem, který slouží, i těm nejmenším, jako seznámení se – či přiblížení **umění** a hlavně **kultury** jako celku. Dítě se četbou a vizuálním vnímáním obrazů seznamuje s kulturními, sociálními i historickými souvislostmi, čímž se i postupně integruje do společnosti, ve které žije.

SALISBURY, M., STYLES, M. *Children's Picturebooks: The art of visual storytelling*. London: Laurence King Publishing, 2012, str. 75.

Rozvíjení vizuální gramotnosti

Společné působení obrazu a slova se ve výsledku může zdát ideálním prostředníkem pro rozvíjení gramotnosti a samozřejmě i vizuální gramotnosti i u těch nejmenších. Obrazová část knihy by měla být rovnocennou té verbální.

Vztah obrazu a významu

Slovo je v semiotické terminologii symbolem, konvenčním souborem znaků, který existuje na základě dohody a jeho význam je mu de-facto přiřazen.

Čtenář se nejdříve musí naučit rozeznávat jednotlivé znaky abecedy, aby byl schopen dešifrovat verbální psané významy. Bavíme se tedy o gramotnosti v jejím původním slova smyslu, dovednosti člověka číst a psát.

Na druhé straně obraz je ikonou, nebo-li obrazem reality jako takové. Vztah obrazu a významu je tedy přímý a dá se interpretovat, ve většině případů, bez předešlé znalosti některého ze systému znaků. Signifikant (označující, „zvukový obraz“) je tedy přímým znázorněním signifikátu (označovaného). Naopak slovo jako signifikant nemá přímý vztah ke svému signifikátu.

Druhá polovina 19 století

Mikoláš Aleš (1852 – 1913)

Špalíček národních písní a říkadel (1906)

Slabikář (1899)

Špalíček

Slabikář

Přelom 19. a 20. století

Vojtech Preissig (1873 – 1944)

Broučci (1903)

Byl jeden domeček (1905)

Josef Wenig (1885 – 1939)

Artuš Scheiner (1863 – 1938)

Rudolf Mates (1881 – 1966)

Byl jeden domeček

Wenig

Scheiner

Rudolf Mates

Rudolf Mates

Období mezi dvěma světovými válkami

Josef Lada (1887 – 1957)

O Honzíčkovi a Zlatovlasé Isole (1906)

Kocour Mikeš (1934–1936)

Parafráze Josefa Lady, spory o autorská práva:

Josef Čapek (1887 – 1945)

Edudant a Francimor (1933)

Kluci, hurá za ním! (1934)

Ondřej Sekora (1873 – 1944)

Ferda Mravenec (1936)

Josef Lada Wiki

O Honzíčkovi

Památník Hrusnice

Karikatury

Tomáš Vaněk

40. léta a období po druhé světové válce

Toyen, Marie Čermínová (1902 –1980)

Anička skřítek a Slaměný Hubert (1936)

Cyril Bouda (1901 –1984)

Kamil Lhoták (1912 –1990)

Pohádky o mašinkách (1942)

Dýmka strýce Bonifáce (1954)

Toyen

Cyril Bouda

Kamil Lhoták

50. léta

SORELA

České nakladatelství knih pro děti (1949 –1989)

SNDK – Státní nakladatelství dětské knihy (1949 –1969)

V roce 1964 bylo jedním ze sedmi spoluzakladatelů

Veletrhu dětské knihy v Bologn

Albatros (1969)

Artia Cizojazyčné nakladatelství zaměřené na populárně-naučnou literaturu, knihy o umění a literaturu pro děti a mládež. (1956 –1990)

Albatros Wiki

Artia

60. léta, Československá škola ilustrace

Jiří Trnka (1912 – 1969)

Zahrada (1962)

Zdeněk Seydl (1916–1978)

Miroslav Štěpánek (1923–2005)

Mravenečník v počtenci (1966)

Miroslav Šašek (1919–1980)

This Is Paris (1959)

Vladimír Fuka (1926–1977)

Daisy Mrázková (1923–2016)

Neplač, muchomůrko (1965)

Stanislav Kolíbal (1925)

Strom pohádek z celého světa (1958)

Jiří Trnka Wiki

Jiří Trnka

Jiří Trnka

Stanislav Kolíbal Wiki

Strom pohádek

Zdeněk Seydl

Daisy Mrázková

Miroslav Šašek

Vladimír Fuka

70. léta

Květa Pacovská (1928)

Alphabet (1996)

Adolf Born (1930–2016)

Robinson Crusoe (1975)

Jiří Šalamoun (1935)

Pan Tau a tisíc zázraků (1974)

Květa Pacovská

Adolf Born

Adolf Born

Jiří Šalamoun

80. léta

Markéta Prachatická (1953)

Alenka v říši divů a za zrcadlem (1983)

František Skála (1956)

Pohádky z bramborových řádků (1987)

František Skála

90. a 0. léta

Petr Nikl (Meander)

Juraj Horváth (Baobab)

Michala Kukovičová (Baobab)

Tereza Říčanová (Baobab)

Chrudoš Valoušek (Baobab)

Anna Neborová (Brio)

Markéta Othová (Divus)

Luboš Drtina

Renáta Fučíková

Meander

Baobab

Luboš Drtina

Petr Nikl

Chrudoš Valoušek

Renáta Fučíková

Nakladatelství

Meander

Baobab

Labyrint

Běží liška

Take Take Take

Bylo nebylo

Kudlawerkstatt

Aulos

Meander

Baobab

Labyrint Raketa

Běží liška

Pipasík

Take Take Take

Bylo nebylo

Kudlawerkstatt

Aulos

Knihkupectví

Xaoxax

PageFive

ArtMap

Papelote

Xaoxax

PageFive

ArtMap

Papelote

Veletrhy a festivaly

Knihex

Tabook

LITR

PhaseBook

Knihex

Tabook

LITR

PhaseBook

Současná ilustrace

Eva Maceková

Alžběta Skálová

Alžběta Zemanová

Anna Pleštilová

David Böhm

Jiří Franta

Juliana Chomová

Filip Pošivač

Tomski & Polanski

Veronika Vlková, Jan Šrámek,

Jindřich Janíček

Eva Maceková

Vlková, Šrámek

Alžběta Skálová

Juliana Chomová